

ДЕТСКА ГРАДИНА „ДРУЖБА“

гр. Пловдив, ул. „Атон“ № 1 тел. 0884 202499

E-mail: druzba@dg.plovdiv.bg

Утвърдил:

Директор: Силвия Атанасова

**МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА
ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО МЕЖДУ ДЕЦАТА
В ДГ „ДРУЖБА“
С.ВТОРИ АДРЕС УЛ. „ПЕПЕЛАША“8
ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027г.**

*Настоящият план е приет с решение на Педагогически съвет - Протокол №11/ 14.09.2026г.
Утвърден със заповед на директора № PD-09-21/15.09.2026г.*

I. ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ.

Настоящият документ е изработен на основата на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищно образование, утвърден със Заповед № РД09-5906/28.12.2017г. на министъра на образованието и науката.

Настоящият механизъм има за цел прилагането на последователна и целенасочена политика за противодействие на тормоза в ДЗ и да подпомогне усилията на екипа за справяне с това явление. Тази политика регламентира в дългосрочен план целите и задачите по отношение на превенция на насилието, както и разпределя отговорности и процедури за действие при възникване на ситуации на насилие и тормоз.

Документът се състои от няколко основни части:

- Разясняване понятията „насилие“ и „тормоз“, разликата между тях, видовете поведение, които те включват и белезите, по които да бъдат разпознати.
- Разглеждане на задължителните елементи, които включва сигурната образователна среда – превенция и интервенция в случай на насилие и тормоз.
- Разглеждане на ресурсите, които детската градина трябва да подсили, за да има ефективно противодействие на насилието.

II. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО МЕЖДУ ДЕЦАТА.

Какво включва понятието насилие?

НАСИЛИЕ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна среда в средата на ДЗ и социална среда.

ФИЗИЧЕСКО НАСИЛИЕ причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

ПСИХИЧЕСКО НАСИЛИЕ всички действие, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитието на детето /подценяване, заплаха, подигравателно отношение, дискриминация и др. форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника попечителя и др. да осигури подходяща подкрепяща среда.

СЕКСУАЛНО НАСИЛИЕ използването на дете за сексуално задоволяване.

ПРЕНЕБРЕГВАНЕ е неуспехът на родителя, настойника, попечителя да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, подsigуряване на безопасен дом.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво включва понятието тормоз?

ТОРМОЗЪТ е специфичен вид насилие сред децата и е сред най – неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Според д-р Дан Олвеус тормозът се повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече участници, което умишлено причинява травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.

Тормозът е много сериозно оставащо травматични следи действие. Той не може да бъде спрял от тормозеният. Необходима е външна намеса.

Характеристики на тормоза:

- Злонамерена проява /унижение, нараняване/.
- Извършва се от позиция на силата.
- Повторяемост на действията.

Проявите на тормоз се описват най – често като:

- Физически /щипане, блъскане, разрушаване, удряне, причиняване на болка, спъване, затваряне в помещение.
- Психически /подиграване, подмятане, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, заплашителни погледи, повреждане на лични вещи, кражба, хвърляне на вещи и др. Когато е в група, игнориране, одумване, избягване, натиск на другите да не влизат в отношения с тормозения и др.

Разлики между тормоз и закачки по време на игра от децата.

- Когато децата се закачат, бутат и си разменят шеги и никое от децата няма доминиращо поведение става дума за **игра**.
- Ако едно от децата е видимо напрегнато гледа уплашено и страхливо, а другото доминира и привлича вниманието на околните това е **тормоз**.
- Ако детето не се чувства добре от закачките, тогава поведението може да се нарече тормоз.
- Ако детето, към което са отправени закачките поиска от другото дете да спре и то не спира, тогава става дума за тормоз.
- Ако детето продължи да дразни отново и отново това е тормоз.
- Ако дразненето е за нещо, което детето не може да промени /тегло, височина, носене на очила и др./, тогава може да е тормоз.
- Ако едното дете е по – силно, по – голямо може да е тормоз.

Ако се касае за приятелска игра, може да се намеси, за да предупреди децата да не се наранят. Ако наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

Физическото насилие и тормоз са факторите, които възрастните най – често забелязват и затова мерките най – често са насочени към тях. Психическо насилие и тормоз по – трудно могат да бъдат установени, тъй като не са така видими, а и децата нямат нагласата да ги споделят с възрастните.

Проблемът -се задълбочава, когато психическото насилие, тормозът, изолацията, обидните думи и прякорите се подценяват от възрастните и станат нормална част от процеса на израстване и социализация на децата. Ето защо е важно да се предприемат незабавни мерки.

Признаци за разпознаване на насилието и тормозът

- Физически признаци
 - ✓ Натъртвания, посинени очи, ухапвания, постоянни или чести червени петна.
- Поведенчески признаци
 - ✓ Объркани обяснения за травмите, едносрични отговори
 - ✓ Безпокойство и крайности в поведението о агресивност към пасивност
 - ✓ Лоша представа з себе си и мисъл, че са го заслужили
 - ✓ Прекалена отстъпчивост на детето
 - ✓ Влошаване на здравословното състояние
 - ✓ Отказ за общуване с връстниците
 - ✓ Агресивно поведение /упорито непослушание, самонараняване/
 - ✓ Внезапни избухвания необичайни за възрастта на детето

Тормозът между деца спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Всяко дете има право на закрила и всеки, който е установил и знае за дете преживяло насилие трябва да сигнализира органите по закрила.

Тормозът може да бъде и **виртуален**, който включва:

- ✓ Разпространяване на снимков материал, който уронва достойнството на детето.
- ✓ Снимането с мобилен телефон и разпространяване на снимков материал интернет без разрешението на родителите

Роли в ситуация на тормоз:

- Мъчител /агресор/
- Помощник на мъчителя
- Подкрепящ мъчителя
- Защитник на жертвата
- Страничен наблюдател
- Жертва

За ефективното справяне с насилието и тормоза трябва да се повлияе и промени поведението на всяко дете, а не да се съсредоточат усилията върху преките извършители и потърпевши.

III. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА НА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА.

1. Разработване и въвеждане на превантивни мерки за предотвратяване и противодействие на тормоза в ДГ.

ПРЕВЕНЦИЯТА на насилие и тормоз включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране факторите допринасящи за насилието в ДГ. Превенцията оставя приоритет върху дейности на равнище група напр.:

- Правила на групата
- Разиграване на ситуации
- Разговори с децата на теми засягащи, кое е допустимо или недопустимо поведение в ДГ, при общуване и игра.

ИНТЕРВЕНЦИИТЕ включват отговора на институцията при възникнали ситуации на насилие и тормоз или с други думи казано последователни мерки и действия, които целят спиране и разрешаване на вече възникнала ситуация на насилие и тормоз.

СИСТЕМА ОТ МЕРКИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА СИГУРНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

1. Създаване на координационен съвет с ясни функции делегирани отговорности, който отговаря за:
 - ✓ Планиране
 - ✓ Проследяване
 - ✓ Координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза.
2. Оценка на ситуацията с цел планиране и дейности за изграждане на сигурна образователна среда.
3. План за превенция и интервенция на насилието и тормоза.

IV. Политиката за сигурна образователна среда следва да се базира и на следните специфични принципи:

- Позитивна култура и климат
- Ефективно лидерство;
- Прилагането на цялостен институционален подход;
- Споделено разбиране за насилието и тормоза и последиците;
- Подкрепа и мотивиране на децата и служителите, в т.ч. информирание, обучение, консултиране, супер визия и изграждане на капацитет за справяне с насилието;
- Въвеждане на образователни стратегии и дейности за превенция
- Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и последващи действия в случаи на насилие и тормоз;
- Координация и последователни усилия от страна на ДГ за изграждане на мрежа от взаимовръзки и взаимодействия за изграждане на по-сигурна среда;
- Партньорство с родителите;
- Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

V. Реализиране на политиката на равнище детска градина и на равнище група, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

а/ **на ниво група** – постигане на разбиране от децата какво точно е тормоз и насилие, до какво води това поведение и как се чувстват различните „участници”.

В „Сутрешен прием”, се обсъждат и дискутират взаимоотношенията:

- деца → учител, целта ни е децата да осъзнаят, че спазване на правилата на групата, говоренето високо е форма на тормоз към учителя и останалите деца;

Дискутиране на конкретни казуси на тормоз и насилие в групата, в коридорите на ДГ и др., договаряне какво ще се прави, ако се нарушат правилата и ценностите на групата – дискутиране и приемане на новите понятия „дисциплиниране” и „възстановяване на щета”.

- учител → деца, важно е учителите да се отнасят с уважение към децата, да се обръщат към тях по име, да ги изслушват търпеливо, да не ги обиждат.

Симптомите на психическия тормоз и насилие в отношението на възрастните към децата /родители, учители/ се проявяват като безразличие и равнодушие, враждебност, злоупотреба с власт над тях, дистанциране от тях и неразбиране, свръх контрол.

б/ на ниво ДГ – избор на Координационен съвет по превенция на насилие и тормоз

в/ дейности с родители – отношенията родители → учители комуникацията е насочена към взаимна оценка на работата, с временни елементи на сътрудничество. На родителските срещи да се обсъждат казуси, свързани с тормоза и насилието, да се научат родителите как да регистрират поведение на тормоз и насилие, как да комуникират с децата си без скрита агресия.

ДЕЙНОСТИ:

I. Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда

1. Създаване на координационен съвет и запознаване на педагогическия съвети родителите с превантивните
2. Оценка на ситуацията през мнението на учителите/родителите – с помощта на стандартизиран въпросник
3. Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

II.1. Дейности по превенция на равнище детска градина

1. Актуализиране на етичния кодекс
2. Създаване на единни правила, които да станат част от Правилника за дейността на ДГ. Този процес е от две стъпки:
 - а) Изработване на правила на поведение и ценности от всяка група;
 - б) Обобщаване на правилата на ниво ДГ и вписване в Правилника за дейността на ДГ.
3. Запознаване на педагогическите специалисти с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза
4. Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за превенция и справяне с насилието и тормоза
5. Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в детската градина за Дейностите за превенции на ниво клас/група включват;

II.1.2. Дейности по превенция на равнище група

1. Създаване правила за поведение на групата
2. Обучителни дейности и работа с групата
3. Провеждане на тематични родителски срещи.

III.2.1. Дейности по интервенция на ниво детска градина

2.1.1. Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията

2.1.2. Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

III.2.2. Дейности по интервенция на ниво група

2.2.1. Съвместни действия между учители и външни специалисти

2.2.2. Използване на посредник при разрешаване на конфликта.

2.2.3. Провеждане на тематична родителска среща.

РЕСУРСНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

1. Ръководството детската градина е необходимо да осигурява:
 - ежегодно обучение на служителите по теми, свързани с насилието и тормоза;
 - обучени специалисти за интервенция в ситуации на тормоз в ДГ, а при липса на такива да се обърне към външни за институцията специалисти, които са обучени за интервенция в ситуации на тормоз;
 - информация, материали по темата за насилието и тормоза в детската градина
- информация за наличните ресурси в общността и други
2. Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява:
 - проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в образователните институции;
 - обучения чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза, в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и други.

I. Процедури при установен тормоз и насилие между деца в ДГ.

Трябва да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз и насилие, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз и насилие:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз и насилие, на която е станал свидетел.

➤ В случай на физически тормоз и насилие децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми колегата и КС.

➤ Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за тормоза и насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие/тормоз и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз и насилие:

➤ Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от ПЕ в групата. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самото дете, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялата ДГ се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят разговаря с детето, а то само избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и детето, който е бил потърпевш от тормоза или насилието.

Важно е учителят да изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, учителят за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз или насилие:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

➤ Учителят говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило; Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

➤ Учителят наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

➤ Учители на групите изтъкват тези, които са се намесили в защита ценностите на ДГ. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

➤ ПЕ насърчава децата за грижа спрямо тормозеното дете.

II. Система в ДГ за насочване към други служби.

1. Регистриране на ситуации на тормоз или насилие:

➤ Създава се регистър на ДГ за регистриране на случаи на тормоз/ насилие между децата.

2. Всяка ситуация на тормозили насилие се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация“, „участници“, „група“, „предприети мерки“, „подпис“. Този регистър се съхранява от председателя на УКС. Учителите по групи следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителя на детето, с учители и с членовете на УКС.

3. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживее и отдела за „Закрила на детето“ или подходящата институция, според ситуацията и индивидуалния случай.